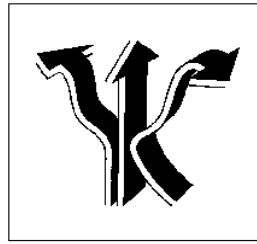

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
«УПРАВЛІННЯ МІСТОМ»
(для бакалаврів, магістрів)**

**Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2018**

Підготовлено доцентом кафедри публічного адміністрування *Т. С. Яровим*

Затверджено на засіданні кафедри публічного адміністрування
(протокол № 9 від 21.04.17)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського інституту соціальних наук і самоврядування Г. А. Алієва (протокол № 9 від 27.04.17)

Яровий Т. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Управління містом» (для бакалаврів, магістрів). – Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 23 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Управління містом», вказівки до написання реферату, до виконання індивідуального завдання, теми індивідуальних завдань, засоби контролю, а також список літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2018.

©ДП «Видавничий дім «Персонал»,
2018.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Поглиблення процесів глобалізації економіки, загострення проблем екологічної безпеки, технологічний та інформаційний вибухи у суспільстві зумовлюють необхідність розробки нових інструментів і механізмів забезпечення сталого розвитку міст. Зрозуміло, що саме територіальні громади міст мають отримати адекватні інструменти реагування на зміни як глобального, так і регіонального характеру, зокрема в контексті соціально-економічних перетворень у самій громаді. До ефективних інструментів реагування на зміни, впорядкування їх позитивного та негативного впливу на життєдіяльність територіальної громади і забезпечення сталої динаміки підвищення якості життя громадян належить стратегічне планування розвитку територіальної громади, яке лише починає впроваджуватись у практику державного управління.

Становлення самодостатньої територіальної громади міста залежить від фахових знань та вміння посадових осіб місцевих органів влади володіти й розпоряджатися матеріально-фінансовими, соціально-демографічними ресурсами у повному обсязі.

Для будь-якого сучасного великого міста характерна висока компактність, щільність освоєння і насиченість комунікаціями.

Міста змушені встановлювати більш тісні зв'язки з прилягаючими сільськими територіями, тим самим втрачаючи свої чіткі границі. Основними причинами цього є:

- 1) нестача території;
- 2) відчутні щоденні «приливи» й «відливи» населення з периферії в місто.

Проблеми цілеспрямованого впливу на розвиток міста є одними з головних, від рішення яких багато в чому залежать умови життя мільйонів людей і зростання ефективного суспільного виробництва.

Навчальна дисципліна «Управління містом» є складовою циклу професійно-практичної підготовки студентів освітнього рівня спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Метою викладання навчальної дисципліни є опанування студентами теоретичними і практичними знаннями з питань управління розвитком міста та набуття практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в управлінні містом. Навчити, прищепити й розвинути у студентів: аналітичні й професійні адміністративні навички; знання основ теорії та практики і науковий підхід до управління міською територією; знання методів аналізу й оцінки соціально-економічних процесів і стану муніципальних утворень; уміння виявляти й пояснювати закономірності й принципи, реалізовані в управлінні міською територією; уміння самостійно шукати й освоювати новітній матеріал з муніципального керування; навички вирішення різних місцевих проблем.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є науково-методологічні та прикладні засади управління містом. Вона розкриває систему знань, що пов'язана

з управлінням міським господарством, соціально-економічними відносинами між суб'єктами та об'єктами управління, методами і механізмами регулювання міського розвитку.

Основні завдання вивчення дисципліни «Управління містом»:

➤ поглибити теоретичні знання щодо методології управління містом, зокрема законів, закономірностей та принципів здійснення управлінських процесів у місті, становлення мережі міст; форм й методів управління їх розвитком, а також формування і виконання місцевих бюджетів, здійснення інвестиційної діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

➤ виявити особливості комунальної власності територіальної громади міста як матеріальної бази місцевого самоврядування, основні риси управління комунальним майном;

➤ оволодіти вмінням використовувати чинну нормативно-правову базу, враховуючи зміни в ній, а також сучасні підходи щодо управління розвитком міста, модернізації та реформування його інфраструктури;

➤ усвідомлювати необхідність орієнтувати діяльність виробничої й соціальної сфери міста на споживача та його потреби;

➤ оволодіти навичками практичного застосування сучасних методів управління функціонуванням та розвитком міської економіки в ринкових умовах;

➤ визначити основні напрями удосконалення організаційно-економічних механізмів забезпечення охорони довкілля;

➤ навчитися висловлювати й обґрунтовувати власну позицію стосовно подій і явищ суспільного життя на основі логічного аналізу соціально-економічних процесів та чинників, що впливають на них.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

➤ теоретичні її засади, правове середовище та механізми сприяння сталому розвитку міста, сутність, принципи та завдання галузевого і територіального управління економікою міста, завдання та напрями її реформування;

➤ сутність, функції, складові соціальної інфраструктури міста; сучасні методологічні підходи до формування та розвитку міської інфраструктури; теоретичні основи вироблення економічної та соціальної політики на місцевому рівні, її завдання та цілі;

➤ категорії й форми інституту партнерства між владою та недержавним сектором, пов'язані з наданням громадських послуг;

➤ принципи формування доходів та видатків місцевого бюджету, сучасні механізми і методи залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку міста; механізми реалізації державної регуляторної політики у місті;

уміти:

➤ застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності та оцінювати чинники, що впливають на формування і соціально-економічний розвиток міста, його ресурсний потенціал та спеціалізацію;

- застосовувати нові форми та методи управління інфраструктурою міста;
- визначати оптимальні напрями розвитку інфраструктури, впроваджувати нові підходи до її удосконалення, а також стратегічні цілі комплексного розвитку міських поселень, спрямовані на підвищення рівня та якості життя населення міста і вирішення поточних завдань щодо їх досягнення;
- розробляти пропозиції (проекти) щодо поліпшення функціонування об'єктів виробничого та соціального призначення на основі аналізу діяльності відповідної системи;
- реалізовувати системний підхід до визначення стратегії розвитку інфраструктури міста;
- використовувати положення нормативно-правової бази, що регулює розвиток міських поселень, та удосконалювати її;
- забезпечувати ефективне регулювання економічних відносин, що виникають у процесі функціонування галузей економіки;
- розробляти механізми взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в процесі управління розвитком міста;
- висувати пропозиції, спрямовані на підвищення обсягу та якості надання громадських послуг, застосовуючи нові форми і методи, у тому числі шляхом встановлення партнерських відносин між органами місцевої влади та недержавним сектором, а також пропозиції (проекти) до державних, регіональних і галузевих програм соціально-економічного розвитку за результатами аналізу державної політики та соціально-економічного стану країни, регіону, галузі, базуючись на методології конструювання відповідних моделей та з урахуванням наявних ресурсів та механізмів впровадження державно-управлінських рішень;
- оцінювати переваги кожного із секторів територіальної громади в процесі надання громадських послуг і на цій основі вдосконалювати їх організацію;
- аналізувати стан фінансово-інвестиційних ресурсів міста, доходну та видаткову частини місцевого бюджету, податкову базу місцевого самоврядування, кредитоспроможність місцевих органів влади, регіональні нагромадження та фінансові ринки;
- формулювати практичні рекомендації органам державної влади й місцевого самоврядування щодо вибору ефективних інструментів і варіантів економічного регулювання;
- застосовувати принципи організації системи, форми та методи регіонального управління і місцевого самоврядування, функції та повноваження органів і посадових осіб місцевої виконавчої влади й органів місцевого самоврядування на основі ефективності, прозорості та демократичності; вільно користуватися відповідними джерелами інформації;

володіти:

- методами комплексного аналізу розвитку міста;

- методами порівняльного й інституційного аналізу для визначення ефективності державно-управлінських рішень за результатами виконання програм розвитку територій на основі відповідного вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- навичками планування, організації та контролю виконання завдань державних, регіональних, міських, галузевих (міжгалузевих) у межах програм і проектів соціального розвитку відповідної території чи сфери економічної діяльності;
- механізмами визначення результативності та ефективності форм і методів управління розвитком міста окремих сфер діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: ця дисципліна базується на знаннях з професійно-орієнтованих дисциплін «Соціологія», «Теорія та історія місцевого самоврядування», «Основи економічної теорії», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Менеджмент», «Стратегічний менеджмент», «Організаційна поведінка», «Правознавство», «Державне та регіональне управління», «Політика регіонального розвитку», «Адміністративний менеджмент», «Управління персоналом».

Засоби контролю знань студентів з дисципліни:

- *поточний контроль* студентів проводиться з метою перевірки засвоєння ними основних положень лекційного матеріалу. Він здійснюється на семінарських заняттях шляхом опитування (письмового та усного), тестування, прослуховування доповідей та рефератів студентів, оцінки якості відповідей на контрольні питання, індивідуальні та творчі завдання;
- *підсумковий (модульний) контроль* – здійснюється за рахунок аналізу результатів модульних контролів студентів за темами навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка розраховується як сумарний бал успішності кожного студента за заліковими модулями навчальної дисципліни та під час проведення заліку за означеним у навчальній програмі переліком питань;
- *підсумково-модульний контроль за дисципліну* здійснюється з урахуванням середньозваженого усіх оцінок за залікові модулі. Підсумково-модульна оцінка може перескладатися з метою її підвищення у період проведення тижнів академічного контролю за означеними у навчальній програмі переліком питань.

Самостійна робота студентів є основною формою оволодіння знаннями у вільний від аудиторних занять час.

До самостійної роботи належать такі види робіт, які студенти виконують під час підготовки до всіх аудиторних занять, у процесі підготовки індивідуальних завдань, навчально-пошукової або науково-дослідної діяльності. Це не залежить від того, здійснюється робота за умов консультування викладачем, або без його участі; поза розкладом, або за розкладом, що регламентує самостійну підготовку.

З дисципліни «Управління містом» рекомендуються такі види самостійної роботи:

- самостійне вивчення й поглиблене опрацювання певних тем дисципліни та окремих питань;

- вивчення матеріалу лекцій за конспектами, підручниками і спеціальною літературою;
- підготовка до семінарських занять за допомогою статей з наукових періодичних журналів та авторефератів дисертацій;
- виконання індивідуальних завдань;
- виконання творчих завдань;
- підготовка до контрольних робіт та модульного тестування;
- написання рефератів;
- підготовка доповідей на студентські наукові конференції.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ МІСТОМ»

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Міське господарство в системі управління містом. Місто як соціально-економічна система. Загальні принципи побудови міської системи управління
2	Методи й принципи управління територіями. Основні терміни й поняття. Визначення об'єкта й суб'єкта управління. Управління як процес
3	Основні наукові методи в дослідженні процесу управління. Загальні, конкретні й стратегічні цілі процесу управління
4	Вивчення принципів і функцій управління територіями. Класифікація основних проблем. Шляхи вирішення цих проблем і наслідки, пов'язані з ними
5	Основні напрями й тенденції управлінської політики на сучасному етапі. Закордонний досвід
6	Державне управління. Земельні правовідносини: поняття і види
7	Управління територіями в контексті законодавства Містобудівний кодекс. Повноваження уряду й органів місцевого самоврядування в області містобудування. Повноваження органів архітектури й містобудування в регулюванні містобудівної діяльності
8	Містобудівна документація про планування розвитку й забудову територій населених пунктів. Правила забудови населених пунктів. Види територіальних зон у містобудуванні
Разом годин: 90	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
«УПРАВЛІННЯ МІСТОМ»

Тема 1. Міське господарство в системі управління містом.
Місто як соціально-економічна система.
Загальні принципи побудови міської системи управління

Темі доповідей

1. Загальні принципи побудови міської системи управління.
2. Поняття сучасного міста як соціально-економічного явища.
3. Комплексний характер міського господарства.
4. Поняття «міське управління».
5. Основні функції міського управління.
6. Організаційна структура місцевого управління в Україні.

Темі рефератів

1. Найважливіші риси землі, що відрізняють її від іншого майна. Категорії земель за їх основним призначенням.
2. Поняття «ринок землі». Основні учасники ринку землі. Способи набуття права власності на землю.
3. Основні принципи регуляторної політики органів місцевого самоврядування.
4. Основні проблеми, що гальмують розвиток суб'єктів малого підприємництва.
5. Методи й форми активізації та вдосконалення підприємництва.
6. Основні напрями підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності та конкурентоспроможності продукції суб'єктів малого підприємництва.
7. Процес планування регуляторної діяльності.
8. Місцеві фінанси як система, розбудова ефективної системи місцевих фінансів в Україні.
9. Система управління місцевими фінансами в умовах становлення фінансової автономії місцевого самоврядування.

Література [1–3; 5]

Тема 2. Методи й принципи управління територіями. Основні терміни й поняття. Визначення об'єкта й суб'єкта управління. Управління як процес

Темі доповідей

1. Зміст міського господарства з наукової точки зору.
2. Наведіть поняття муніципальної власності.

3. Основні джерела існування міської власності.
4. Основні характеристики, що визначають міське господарство.
5. Моделі ведення міського господарства.
6. Критерій, за яким проходить класифікація управлінських методів.
7. Класифікація методів управління.
8. Риси методів управлінського впливу.

Теми рефератів

1. Сталий розвиток населених пунктів, їх чинники, основні принципи та постулати теорії сталого розвитку.
2. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку міст.
3. Урахування властивості міста як системного об'єкта у процесі управління його розвитком.
4. Тенденції розвитку мегаміст світу.
5. Що таке урбанізація та метрополізація? Переваги метрополій.
6. Зміст поняття «функція» стосовно органів міського самоврядування. Групи функцій органів міського самоврядування, схарактеризуйте та вкажіть відмінності між цими функціями.
7. Критерії формування функцій міського самоврядування.
8. Особливості організаційно-функціональних принципів діяльності органів міського самоврядування.
9. Характерні ознаки принципів міського самоврядування, їх правове закріплення у законодавстві, статутах.

Література [5; 6; 23]

Тема 3. Основні наукові методи в дослідженні процесу управління. Загальні, конкретні й стратегічні цілі процесу управління

Теми доповідей

1. Фактори, що визначають особливості муніципального управління.
2. Процес муніципального управління.
3. Назвіть риси, що визначають зміст принципу самостійності місцевого самоврядування.
4. Напрями перебудови системи місцевого самоврядування у сучасних умовах.
5. Як у даний час в Україні змінюється зміст управлінської діяльності на муніципальному рівні?
6. Значення муніципального управління як наукової дисципліни.
7. Які завдання муніципального управління як виду діяльності?
8. Які завдання муніципального управління як наукової дисципліни?
9. Що становить методологічну основу муніципального управління?
10. Назвіть методи, які використовуються наукою муніципального управління.

Теми рефератів

1. Сутність стратегічного планування.
2. Основні переваги та процес стратегічного планування розвитку міста.
3. Діагностика початкового стану територіального розвитку.
4. Стратегічне бачення. Процедури реалізації стратегії розвитку та проведення моніторингу стратегічного планування.
5. Поняття «містобудування». Основні напрями містобудівної політики.
6. Девелопмент як матеріальний процес та вид професійної діяльності. Назвіть учасників девелоперського процесу та розкрийте їх роль на кожному з етапів розвитку нерухомості.
7. Природна основа формування трудових ресурсів. Основні показники, які характеризують трудоворесурсну ситуацію у місті.
8. Специфіка трудових ресурсів порівняно з іншими чинниками економічного розвитку регіону.
9. Основні елементи комплексної системи управління людськими ресурсами.

Література [5; 6; 23]

Тема 4. Вивчення принципів і функцій управління територіями. Класифікація основних проблем. Шляхи вирішення цих проблем і наслідки, пов'язані з ними

Теми доповідей

1. Що розуміють під структурою управління муніципальним господарством?
2. Визначити організаційну структуру управління муніципальним господарством.
3. Назвіть вимоги до структури управління муніципальним господарством.
4. Назвіть напрями трансформації сучасних моделей і структур управління муніципальним господарством.
5. Назвіть принципи формування оптимальної управлінської системи.
6. Назвіть форми управлінських впливів.
7. Сформулюйте принципи формування оптимальної управлінської моделі.
8. Назвіть етапи управлінської діяльності.

Теми рефератів

1. Адміністративно-територіальний устрій України.
2. Централізація та децентралізація територіальної організації влади.
3. Регіональне управління та місцеве самоврядування в територіальній організації влади.

4. Правовий статус та компетенція місцевих державних адміністрацій.
5. Відносини місцевих держадміністрацій з іншими органами влади, місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями.
6. Територіальна організація влади в Україні та її моделі.
7. Територіальна організація влади як система.

Література [5; 20; 23; 26; 28; 29]

Тема 5. Основні напрями й тенденції управлінської політики на сучасному етапі. Закордонний досвід

Теми доповідей

1. Перелічіть закордонні моделі місцевого самоврядування.
2. Схарактеризуйте англосаксонську модель місцевого самоврядування.
3. Схарактеризуйте французьку, або континентальну модель місцевого самоврядування.
4. Які особливості змішаної моделі місцевого самоврядування?
5. Що корисного Україна може взяти з досвіду місцевого самоврядування в США?
6. Чим відрізняється місцеве управління у Великій Британії від місцевого управління у Франції?
7. Які три напрями чітко простежуються у розвитку французьких структур влади?
8. Перелічіть види реформ місцевого самоврядування, здійснюваних у країнах Західної Європи.
9. Які основні тенденції розвитку муніципального управління закордоном?

Теми рефератів

1. Сутність управління трудовими ресурсами. Об'єкт, предмет та суб'єкти управління трудовими ресурсами.
2. Специфіка вживання понять «трудові ресурси» та «економічно активне населення».
3. Впровадження програмно-цільового управління трудовими ресурсами.
4. Співвідношення стратегії сталого розвитку територій з процесом управління трудовими ресурсами.
5. Основні особливості діяльності служби зайнятості на місцевому та регіональному рівнях. Реалізація активної політики зайнятості у сучасних умовах.
6. Роль соціального партнерства в управлінні трудовими ресурсами.
7. Особливості регулювання трудових відносин по регіонах України.

8. Особливості вироблення та реалізації земельної політики в містах у контексті завдань земельної реформи в Україні.

9. Структура та повноваження органів місцевого самоврядування, що забезпечують формування і реалізацію земельної політики у містах.

Література [17; 18; 35; 36; 38; 39]

Тема 6. Державне управління. Земельні правовідносини: поняття і види

Темі доповідей

1. Що розуміють під терміном «управління»?
2. Зміст й особливості державного управління.
3. Що розуміють під органом державного управління (виконавчої влади)?
4. Які органи державного управління (органи виконавчої влади) виділяють залежно від території діяльності?
5. Які органи державного управління відносять до регіональних органів?
6. Назвіть центральний орган державного управління.
7. Назвіть місцеві органи державного управління (виконавчої влади) й межі їх діяльності.

Темі рефератів

1. Місто як складна земельно-господарська система.
2. Проблеми, напрями та етапи формування земельної власності у містах.
3. Особливість користування земельними ділянками у містах.
4. Основні методи, сутність та механізми регулювання земельних відносин у населених пунктах.
5. Основні напрями діяльності місцевих органів влади, спрямованої на підвищення бюджетної привабливості ринку землі та більш повне використання його потенціалу.
6. Особливості платного використання землі (об'єкти та суб'єкти плати за землю, порядок сплати земельного податку й орендної плати, пільги щодо плати за землю, використання коштів від сплати земельного податку та орендної плати).
7. Основне призначення, зміст та порядок ведення Державного земельного кадастру.
8. Особливість створення в Україні єдиної автоматизованої системи Державного земельного кадастру України (АС ДЗКУ).
9. Концентрація населення і виробництва у містах.

Література [1–3; 12; 16; 23; 30]

Тема 7. Містобудівна документація про планування розвитку й забудові територій населених пунктів. Правила забудови населених пунктів. Види територіальних зон у містобудуванні

Теми доповідей

1. Поняття, зміст і суб'єкти управління в галузі використання та охорони земель.
2. Визначте мету контролю за використанням та охороною земель.
3. Дайте визначення терміну «кадастр».
4. Яке призначення державного земельного кадастру?
5. Призначення грошової оцінки земельних ділянок.
6. Назвіть складові державного земельного кадастру.
7. Визначте поняття кадастрового зонування земель.

Теми рефератів

1. Провідна роль міст у соціально-економічному та культурному розвитку людства.
2. Головні фактори розвитку і зростання міст. Специфіка міста як складного соціально-економічного організму.
3. Характерні типи давніх міст за їх генезисом.
4. Розвиток міст у феодальну епоху. Їх соціально-економічна та планувальна структура.
5. Вплив адміністративно-територіального устрою на розвиток міських поселень на території сучасної України.
6. Основні концепції, що сформувалися в теорії містобудування у зв'язку з розвитком промислового міста.
7. Вплив індустріалізації на розвиток міст в Україні.
8. Типологія міст України за чисельністю населення.
9. Регіональні особливості сучасного процесу урбанізації в Україні.

Література [1–3; 5; 6; 23]

Тема 8. Управління територіями в контексті законодавства Містобудівний кодекс. Повноваження уряду й органів місцевого самоврядування в області містобудування. Повноваження органів архітектури й містобудування в регулюванні містобудівної діяльності

Теми доповідей

1. Визначте документи, що регулюють процес використання земельних ділянок для забудови та інших потреб у межах населених пунктів.
2. Визначте особливості, якими характеризується порядок використання земель житлової і громадської забудови.

3. Визначте особливості правового режиму земель у межах населених пунктів.
4. Генеральний план населеного пункту як головний містобудівний документ.
5. Визначте сутність права на забудову.
6. Назвіть складові земель житлової і громадської забудови.

Темати рефератів

1. Місцевий бюджет: сутність та призначення.
2. Міжбюджетні відносини в Україні. Основні типи трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, передбачені законодавством України.
3. Роль моніторингу і контроль при виконанні бюджетних програм.
4. Принципи державного регулювання ринку муніципальних запозичень у світі та Україні.
5. Рейтингові агентства на ринку муніципальних запозичень.
6. Етапи розвитку українського ринку муніципальних запозичень.
7. Законодавчі обмеження щодо здійснення запозичень до місцевих бюджетів в Україні.
8. Особливості здійснення запозичень шляхом емісії цінних паперів (випуску облігацій місцевої позики).
9. Мета розроблення Концепції управління місцевим боргом. На чому вона має ґрунтуватися?

Література [7; 27; 29; 30; 35; 38]

ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Вибираючи тему реферату, студент на власний розсуд опрацьовує одну або три із запропонованих у переліку тем (з різних навчальних модулів). Варто вибрати так, щоб вона викликала інтерес або була пов'язана з практичною діяльністю студента, а також сприяла максимальному застосуванню знань та набуттю практичного досвіду. Одна тема вибирається у разі великого обсягу знайденого матеріалу, три теми – у разі невеликих обсягів матеріалів на кожен окрему тему.

При підготовці реферату студент повинен ознайомитись з навчальними посібниками, переліченими у списку літератури, а також самостійно зайнятися пошуком літератури з відповідного питання. Необхідно знайти глави чи розділи, які містять матеріал щодо конкретного питання та ретельно вивчити (прочитати, зрозуміти, законспектувати) його.

У рефераті потрібно концентровано викласти основний зміст відповідей на поставлені питання. По кожному питанню необхідно зробити стислий висновок. Відповіді на питання повинні бути досить повними, самостійними, відображати рівень загальної культури та спеціальних знань студентів.

Обсяг реферату – 15-20 сторінок друкованого тексту. На початку роботи потрібно вказати тему реферату, викласти зміст реферату, який відбиватиме структуру роботи (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами). Структура реферату має бути такою: титульний лист (назва навчального закладу, інститут; кафедра, дисципліна, з якої виконується реферат; тема; прізвище, ім'я та по батькові студента, який виконав реферат; прізвище, ім'я та по батькові викладача, який має перевірити реферат; місто та рік виконання роботи); план роботи; вступ (де викладена актуальність та основні положення вибраної теми, об'єкт та предмет аналізу); основна частина (основний зміст розглянутих питань); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати навчальні посібники та додаткову літературу, що використані при написанні).

Особливу увагу слід приділити оформленню реферату. Він повинен бути виконаний охайно, ретельно. Кожне питання має підпитання та закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ роботи починається з нової сторінки. Усі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої – титульної) відповідно до плану роботи.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Для активізації самостійної роботи студентів та здійснення поточного контролю знань пропонується виконання індивідуальних та творчих завдань. Теми індивідуальних та творчих завдань дають змогу активізувати комунікативні аспекти навчального процесу, надають студенту можливість розкрити свій творчий потенціал.

Індивідуальні та творчі завдання можуть носити як теоретичний, так і практичний характер. Ці форми самостійної роботи студентів розглядаються, по-перше, як метод популяризації соціального знання, по-друге, як можливість побачити позицію студента та спосіб її реалізації, по-третє, як метод активізації навчальної свідомості, подолання стереотипів та пошук нових форм вивчення соціальної дійсності. Підґрунтям для цього виступає сама форма завдання, яка поєднує індивідуальну позицію автора з необхідністю наукового її обґрунтування. Крім інтелектуального напруження, яке сприяє активізації мислення студента, творче завдання дає змогу найповніше розкритися студенту, тому що він бачить необхідність свого втручання у проблему, що досліджується.

Виконання індивідуальних та творчих завдань передбачає: вибір теми із переліку тем, запропонованих викладачем; відповідність викладеного матеріалу назві завдання; певний ступінь самостійності та творчості студента в осмисленості та викладенні теми завдання; логічність викладеного матеріалу.

Виконання індивідуальних та творчих завдань формує у студента:

- навички формулювання і аргументування власної точки зору;
- уміння аналізувати складні суспільні проблеми;
- уміння самостійно здобувати необхідну інформацію;

- навички критичного аналізу соціальної реальності та застосування набутих теоретичних знань для їх практичного вирішення.

Сутність індивідуальних завдань з дисципліни «Управління містом» полягає в організації активного пошуку адекватних прийомів розв'язання проблемних соціальних ситуацій (ситуаційних завдань), запропонованих викладачем або самостійно сформульованих студентом. Алгоритм організації виконання індивідуальних завдань включає поетапне спрямування аналітичної діяльності студента на аналіз представленого матеріалу, постановку проблеми і завдань з підвищення якості емпіричних досліджень та контролю викладача за дослідницьким процесом, внаслідок чого визначається динаміка переростання у студентів навичок навчальної роботи у вміння наукового пізнання. З дисципліни передбачені такі форми індивідуальних завдань:

- розв'язання ситуаційних завдань;
- виконання творчих завдань;
- індивідуальне науково-дослідне завдання.

Залежно від індивідуальних пізнавальних можливостей студентів викладач: 1) диференціює рівень складності індивідуальних завдань (чи буде матеріал вивчатися студентом самостійно або під керівництвом викладача, а саме, якщо студент спроможний без зайвих зусиль та затрат часу глибоко дослідити проблему самостійно, викладач може виконувати лише консультативну або контролюючу функцію, у протилежному випадку – викладач здійснює систематичне «супроводження» виконання індивідуального завдання); 2) визначити рівень співвідношення прояву студентами репродуктивних та продуктивних навичок та вмінь під час виконання індивідуального завдання; 3) використовувати, у разі необхідності, засоби стимулювання дослідницької активності студентів (результати роботи можуть бути використані для наукової публікації, виступу на конференції, практично реалізовані під час виробничої або дипломної практик тощо); 4) використовуючи диференційний підхід, визначити «контрольні точки», методи контролю та самоконтролю виконання студентами індивідуального завдання; 5) продумати альтернативні варіанти виконання студентом індивідуального завдання на випадок відхилення реального навчального процесу від запланованого.

У межах визначеної тематики студент вибирає один варіант. У вступі до роботи викладається обґрунтування вибору саме цих тем варіанту. Кожну тему опрацьовує і викладає в обсязі 1–2 сторінок електронного (друкованого) тексту (2–3 сторінки – письмового). Кожна тема викладається з нової сторінки. У висновках викладаються підсумкові міркування з опрацьованого матеріалу.

Використовуючи програмне забезпечення MS PowerPoint, студент у довільній формі презентації викладає основні положення вибраних тем.

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Загальні принципи побудови міської системи управління.
2. Поняття сучасного міста як соціально-економічного явища.
3. Комплексний характер міського господарства.
4. Поняття «міське управління».
5. Основні функції міського управління.
6. Організаційна структура місцевого управління в Україні.
7. Зміст міського господарства з наукової точки зору.
8. Поняття муніципальної власності.
9. Основні джерела існування міської власності.
10. Основні характеристики, що визначають міське господарств.
11. Моделі ведення міського господарства.
12. Критерій, за яким проходить класифікація управлінських методів.
13. Класифікація методів управління.
14. Риси методів управлінського впливу.
15. Назвіть фактори, що визначають особливості муніципального управління.
16. Схарактеризуйте процес муніципального управління.
17. Назвіть риси, що визначають зміст принципу самостійності місцевого самоврядування.
18. Які напрями перебудови системи місцевого самоврядування у сучасних умовах?
19. Як у даний час в Україні змінюється зміст управлінської діяльності на муніципальному рівні?
20. Схарактеризуйте значення муніципального управління як наукової дисципліни.
21. Які завдання муніципального управління як виду діяльності?
22. Які завдання муніципального управління як наукової дисципліни?
23. Що становить методологічну основу муніципального управління?
24. Назвіть методи, які використовуються наукою муніципального управління.
25. Що розуміють під структурою управління муніципальним господарством?
26. Визначіть організаційну структуру управління муніципальним господарством.
27. Назвіть вимоги до структури управління муніципальним господарством.
28. Назвіть напрями трансформації сучасних моделей і структур управління муніципальним господарством.
29. Назвіть принципи формування оптимальної управлінської системи.
30. Назвіть форми управлінських впливів.
31. Сформулюйте принципи формування оптимальної управлінської моделі.

32. Назвіть етапи управлінської діяльності.
33. Перелічіть закордонні моделі місцевого самоврядування.
34. Схарактеризуйте англосаксонську модель місцевого самоврядування.
35. Схарактеризуйте французьку, або континентальну модель місцевого самоврядування.
36. Які особливості змішаної моделі місцевого самоврядування?
37. Що корисного Україні можна взяти з досвіду місцевого самоврядування в США?
38. Чим відрізняється місцеве управління у Великій Британії від місцевого управління у Франції?
39. Які три напрями чітко простежуються в розвитку французьких структур влади?
40. Перелічіть види реформ місцевого самоврядування, здійснюваних у країнах Західної Європи.
41. Які основні тенденції розвитку муніципального управління закордоном?
42. Що розуміють під терміном «управління»?
43. Визначити зміст й особливості державного управління.
44. Що розуміють під органом державного управління (виконавчої влади)?
45. Які органи державного управління (органи виконавчої влади) виділяють залежно від території діяльності?
46. Які органи державного управління відносять до регіональних органів?
47. Назвіть центральний орган державного управління.
48. Назвіть місцеві органи державного управління (виконавчої влади) й межі їх діяльності.
49. Визначте поняття, зміст і суб'єкти управління в галузі використання та охорони земель.
50. Визначте мету контролю за використанням та охороною земель.
51. Дайте визначення терміну «кадастр».
52. Яке призначення державного земельного кадастру?
53. Призначення грошової оцінки земельних ділянок.
54. Назвіть складові державного земельного кадастру.
55. Визначте поняття кадастрового зонування земель.
56. Визначте документи, що регулюють процес використання земельних ділянок для забудови та інших потреб у межах населених пунктів.
57. Особливості, якими характеризується порядок використання земель житлової і громадської забудови.
58. Особливості правового режиму земель у межах населених пунктів.
59. Генеральний план населеного пункту як головний містобудівний документ
60. Визначте сутність права на забудову.
61. Назвіть складові земель житлової і громадської забудови.

ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Контроль успішності студента включає такі види: поточний, модульний за окремий змістовий модуль, підсумковий модульний за всю навчальну дисципліну, семестровий (академічний):

- **поточний контроль** проводиться з метою перевірки засвоєння студентами основних положень лекційного матеріалу і матеріалу, опрацьованого ними під час самостійної роботи; передбачає оцінювання успішності студентів під час аудиторних (семінарських, індивідуальних) занять та виконання ними окремих індивідуальних, контрольних завдань (написання рефератів, тематичних або інформаційно-наукових повідомлень тощо). При поточному контролі оцінюється: рівень оволодіння навчальним матеріалом, набутих знань, навичок і вмінь, активність і сумлінність роботи студентів на семінарських заняттях, результати виконання ними індивідуальних завдань, якість і повнота підготовлених студентами рефератів або тематичних повідомлень.

Основними видами (засобами) поточного контролю є:

✓ експрес-опитування (або «фронтальне» опитування), яке здійснюється на початку кожного семінарського заняття протягом 5–7 хв. Студенти письмово відповідають на поставлене викладачем запитання, яке формулюється у вигляді суттєвої проблеми конкретного змістового модуля. Оцінка за експрес-опитування враховується при виставленні загальної оцінки роботи студента на семінарському занятті;

✓ опитування студентів з основних питань семінарського заняття;

✓ оцінювання підготовлених студентами на семінарське заняття рефератів, тематичних повідомлень тощо;

✓ перевірка у позанавчальний час або під час спланованих індивідуальних занять відпрацьованих студентом матеріалів за пропущені ним аудиторні заняття (лекцію чи семінарське заняття);

✓ перевірка відпрацьованих навчальних матеріалів студентами, які займаються за індивідуальним планом навчання;

• **модульний контроль за окремим змістовим модулем** – оцінювання у балах рівня опрацювання студентом теоретичного і практичного матеріалу в межах окремого змістового модуля навчальної дисципліни, успішності виконання ним фонду індивідуальних завдань.

При модульному контролі оцінюється в балах рівень теоретичної (знань) та практичної (навичок і вмінь) підготовки студента за всі змістові модулі, що складають окремий заліковий модуль.

Форма проведення модульного контролю – письмова (під час останнього семінарського заняття у межах конкретного залікового модуля).

• **підсумковий модульний контроль** – це накопичена студентом за всі залікові модулі та науково-дослідницьку роботу сума балів за бально-рейтинговою шкалою, яка переводиться в оцінку за національною шкалою.

Отримана студентом оцінка за національною шкалою може перескладатися з метою її підвищення за бажанням самого студента у період проведення тижня семестрового (академічного) контролю.

семестровий (академічний) контроль передбачає проведення заліку за дисципліну, під час якого студенту виставляється остаточна оцінка за навчальну дисципліну, яка визначається як середньозважена за результатами підсумкового модульного контролю та результату перескладання оцінки за навчальну дисципліну. Залік проводиться за класичною формою – усно, за переліком питань до підсумкового контролю.

З дисципліни передбачені такі критерії оцінки самостійної роботи студента:

- самостійне вивчення й поглиблене певних змістових модулів дисципліни та окремих питань – до 5 балів;
- вивчення матеріалу лекцій за конспектами, підручниками і спеціальною літературою – до 3 балів;
- підготовка реферату – до 10 балів;
- виконання індивідуальних, творчих завдань – до 10 балів;
- розв’язання ситуаційних завдань – до 5 балів;
- підготовка доповідей на студентських наукових конференціях – до 20 балів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Голос України. – 1996. – 13 лип.
2. Земельний кодекс України // ВВР України. – 2001. – № 46.
3. Закон України від 6 жовтня 1998 р. «Про оренду землі» // ВВР України. – № 47. – 1998.
4. Основы неkomмерческого маркетинга / С. Н. Андреев, Л. Н. Мельниченко. – Г.: Прогресс, 2000.
5. Бабаєв В. М. Практика муніципального управління: навч. посіб. – Харків: ХДАМГ, 2002.
6. Бабаєв В. Н., Романовский А. Г., Резник С. М. и др. Активные методы обучения в управленческой подготовке инженеров и работников органов местного самоуправления: учеб. пособие. – Х.: НТУ «ХПИ», 2004.
7. Бильчак В. С. Становление рыночных структур в больших городах России. – СПб.: СПбГУСИФ, 1991.
8. Бурега В. В. Социально-адекватный менеджмент: В поисках новой парадигмы. – К., 2001.
9. Бушуев С. Д. Словник-довідник з питань управління проектами / Українська асоціація управління проектами. – К., 2001.
10. Воронин А. Г., Лапин В. А., Широков А. Н. Основы управления муниципальным хозяйством: учеб. пособие. – М.: Дело, 1998.
11. Вудкок М., Френсис Д. Раскрепощенный менеджер. – М., 1991.
12. Грей К., Ларсон Э. Управление проектами: практич. руководство – М., 2003.
13. Гапоненко А. Л. Стратегическое планирование развития города: Опыт

построения отечественной модели на примере города Киржач / А. Л. Гапоненко, А. Н. Алисов, В. Г. Старовойтов, С. В. Тишкин. – М.: Холдинг. компания ТИКОМ, 2001.

14. Гринчель Б. М., Костылева Н. Э. Методология и практика городского стратегического планирования. – СПб.: ИРЭРАН, 2000.

15. Занадворов В. С., Занадворова А. В. Экономика города. – М., 1998.

16. Земельне право України: підручник. – К., 2001.

17. Игнатов В. Г., Бутов В. И. Зарубежный опыт местного самоуправления и российская практика. – М.; Ростов-н/Д, 2000.

18. Канада: местное самоуправление. – М., 1995.

19. Когут А. Э. Местное самоуправление в городах России. – СПб., 1995.

20. Котлер Ф. Маркетинг гостеприимности и туризма / Ф. Котлер. – СПб.: Питер, 2003.

21. Мельник А. Ф., Монастирський Г. Л., Дудкіна О. П. Муниципальный менеджмент: навч. посіб. / за ред. А. Ф. Мельник. – К.: Знання, 2006.

22. Медведев А. А. Муниципальный маркетинг, как составляющей элемент реализации программных методов управления территориями / А. А. Медведев // Режим доступа: www.marketing.spb.ru

23. Муниципальный менеджмент / под ред. Т. Г. Морозовой. – М., 1997.

24. Панкрухин А. П. Маркетинг города, муниципального образования / А. П. Панкрухин // Рекламодатель: теория и практика. – 2002. – № 1.

25. Панкрухин А. П. Маркетинг территорий: учеб. пособие / А. П. Панкрухин. – М.: СРАГС, 2002.

26. Парахина В. Н. Муниципальное управление: учеб. пособие / В. Н. Парахина, Е.В. Галеев, Л.Н. Ганшина. – М.: КНОРУС, 2007.

27. Проблемы качества городской среды. – Г.: Наука, 1989.

28. Территориальный маркетинг / Т. Сачук. // Муниципальная власть. – 2003. – № 6.

29. Развитие маркетинга малого города / В. Старовойтов // Практич. маркетинг. – 2005. – № 2.

30. Стратегический выбор города: научное обоснование и механизм реализации / под ред. В. Э. Рохчина, С. Ф. Жилкина – СПб.: ИСЭП РАН, 1999.

31. Социально ориентированное местное управление: опыт городов Германии для России. – СПб.: Наука, 1999.

32. Фадеев В. И. Муниципальное право России. – М.: Юрист, 1994.

33. Холл П. Городское и региональное планирования. – М., 1993.

34. Шапиро В. О. Управление проектами. – М., 2004.

35. Шапсугов Д. Ю. Местная власть в России и Германии. – Ростов-н/Д, 1995.

36. Шутрина Е. С. Муниципальное право: учебник. – М.: Дело, 1999.

37. Экономические методы регулирования развития больших городов / под ред. Н. Т. Агафонова, М. Н. Межевич. – Л., 1990.

38. Япония. Энциклопедический словарь. – М., 1992.

39. Ясюнас В. А. Основы местного самоуправления: учеб. пособие. – М.:

Ось-89, 1998.